

Wstęp

Niniejsza publikacja rekonstruuje historię powstania umuzykalniających audycji radiowych, dzięki którym w okresie powojennym prowadzono zdalną edukację muzyczną dla dzieci w wieku przedszkolnym.

W opisywanym czasie powoli zaczęła powstawać polska pluralistyczna koncepcja wychowania muzycznego zakładająca różnorodność kontaktów dziecka z muzyką. Jej fundamentem stało się myślenie o holistycznym rozwoju dziecka i wychowawczym charakterze muzycznego oddziaływania. Niewątpliwie znaczenie dla rozwoju metodyki edukacji muzycznej dziecka w wieku przedszkolnym miała działalność dydaktyczna i publicystyczna Marii Wieman, autorki wielu podręczników, śpiewników oraz audycji umuzykalniających dla przedszkoli emitowanych przez Polskie Radio w latach 1948–1976.

Ich celem było wypełnienie luki w wychowaniu muzycznym dzieci w wieku przedszkolnym, co wobec braku nauczycieli, pomocy dydaktycznych, a także przeznaczonej dla najmłodszych literatury muzycznej stanowiło wartość nie do przecenienia. Audycje autorstwa Marii Wieman miały początkowo charakter tymczasowy, stały się jednak istotnym narzędziem dydaktycznym, dzięki któremu przez prawie trzydzieści lat realizowano zadania związane z umuzykalnieniem dzieci. Fenomen tak długiej emisji oraz pionierskie dokonania Marii Wieman w stosowaniu metody rytmiki w edukacji radiowej legły u podstaw podjęcia badań naukowych mających na celu analizę treści audycji umuzykalniających, odtworzenie tła historycznego ich powstania, a także ukazanie powojennej, edukacyjnej misji Polskiego Radia przeznaczonej dla przedszkoli.

Praca skierowana jest do osób zainteresowanych metodyką prowadzenia zajęć umuzykalniających w przedszkolu, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania rytmiki. Zastosowanie metody Émile’a Jaques’a-Dalcroze’a w audycjach radiowych było w Polsce przedsięwzięciem nowatorskim, a na świecie podobna inicjatywa miała miejsce jedynie w Wielkiej Brytanii i Australii. Nauka muzyki poprzez ruch stwarzała

możliwość aktywnego i twórczego uczestnictwa w programach radiowych, wykorzystującego naturalne dyspozycje dzieci do aktywności ruchowej i zabawy. Sposób przygotowania materiału radiowego wyróżniała niezwykła dbałość o warsztat muzyczny i metodyczny. Każda z audycji może być odrębnym przykładem wzorcowego opracowania materiału muzycznego dla dzieci z wykorzystaniem form aktywizujących w postaci szerokiego katalogu zabaw muzyczno-ruchowych i tańców. Powstałe na potrzeby tych programów piosenki dla dzieci do dziś tworzą kanon przedszkolnego repertuaru, stanowiąc równocześnie niemal niedościgniony wzór twórczości dla najmłodszych.

Niniejsze opracowanie powstało dzięki pomocy Archiwum Polskiego Radia, które udostępniło na potrzeby badań zachowane fonogramy oraz scenariusze audycji, za co serdecznie dziękuję. W książce znajduje się także kod QR umożliwiający Czytelnikowi odsłuchanie wybranych audycji. Dzięki temu opis fenomenu tych radiowych programów stanie się bardziej zrozumiały, zaś udostępnione fonogramy pozwolą na prześledzenie planu dydaktycznego, muzycznego i metodycznego, konstruowanego z mistrzowską precyzją. Audycje przeznaczone do odsłuchu wybrano tak, by ukazywały szeroki katalog aktywności muzycznych dziecka, proponowanych zabaw i form pracy. W otwartym dostępie umieszczono pięć audycji: *W majowym słońcu* (audycja nagrodzona Prix Japan), *Warszawską poleczkę*, *Listki tańczą*, *Dobre zwyczaje* oraz *Zimę w muzyce*.

Pragnę skierować moje szczere podziękowania do osób, którym zawdzięczam podjęcie tej tematyki badawczej: promotorce pracy doktorskiej prof. zw. dr hab. Barbarze Nowak za okazaną pomoc i wsparcie na każdym etapie jej powstawania, a także nauczycielkom rytmiki Urszuli Jaworskiej oraz Teresie Nowak – one bowiem wyznaczyły kierunki mojego artystycznego i naukowego rozwoju.

Szczególne podziękowania składam osobom mi najbliższym, wspierającym moją muzyczną edukację od dzieciństwa: dziadkowi, bratu, a zwłaszcza mamie i tacie – za wszystkie twarze ich muzykalności, wrażliwość i nieustające wsparcie. Słowa podziękowania kieruję do obecnych w moim dojrzałym życiu: męża i córek – za towarzyszenie, wspieranie i wzrastanie w domu pełnym muzyki.

Wyrażam głęboką nadzieję, że wgląd w piękną przeszłość polskiej edukacji muzycznej odbijać się będzie echem w podejmowanych współcześnie działaniach edukacyjnych na rzecz najmłodszych, bo jak powiedziała Maria Wieman, „najmłodszych powinni uczyć najlepsi”.